

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีคำถามการวิจัย คือ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภายในชุมชนผาเลือด ต.ผาเลือด อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์ อย่างไร” และมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางการร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภายในชุมชนผาเลือด ต.ผาเลือด อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพและการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลผาเลือด มีสถานการณ์ของผู้สูงอายุโดยมีแนวโน้มจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้น และผู้สูงอายุในพื้นที่มีทั้งผู้ป่วยด้วยโรคประจำตัวแต่ไม่รุนแรง เป็นผู้ป่วยที่มีทั้งติดบ้าน ติดสังคม และติดเตียง การรวมตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่มีความเข้มแข็ง โดยรวมตัวจัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งมีกิจกรรม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังพัฒนาระบบการทำงานอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม มีการบริหารจัดการที่ดี การทำงานร่วมกันของผู้สูงอายุในชุมชนมีความเข้มแข็งและสามัคคี โดยมีข้าราชการบ้านาญเป็นกลไกหลักในการจัดตั้งรวมกลุ่มและขับเคลื่อนการดำเนินงานและการบริหารจัดการ

การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือดต่อกิจกรรม โครงการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือดมีโครงการ กิจกรรมที่กำหนดในแผนปฏิบัติการประจำปีในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ โดยเสนอโครงการ กิจกรรมต่างๆจากชุมชนเพื่อจัดทำในแผนปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด และการทำงานเชิงพื้นที่ในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้นดำเนินการทั้งในด้านของสุขภาพอนามัย คือ กิจกรรมที่ให้ความรู้ทั้งทางด้านการดูแลและปกป้องโรคภัยต่างๆ การจัดให้กิจกรรมเพื่อนำไปสู่การดูแล ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ รวมทั้งการส่งเสริมทางด้านรายได้เสริมให้แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมในการอบรมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ การดำเนินการในการจัดให้มีพื้นที่สำหรับการจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุรวมทั้งการนำ

ผู้สูงอายุไปออกร้านจำหน่ายสินค้าต่างๆ ที่จังหวัด อำเภอและหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นทั้งภายในและต่างจังหวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจที่ดีขึ้น

นอกจากนี้การทำงานเชิงบูรณาการของหน่วยงานในพื้นที่ พบว่า หน่วยงาน/องค์กรที่อยู่ในพื้นที่ตำบลผาเลือดนั้น สามารถดำเนินการเชิงบูรณาการร่วมกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือดเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงหรือบูรณาการองค์กร กิจกรรมเข้าด้วยกันซึ่งองค์กรที่อยู่ในพื้นที่ประกอบด้วยวัดผาเลือด โรงเรียนชุมชนผาเลือดวิทยาคาร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลผาเลือด รวมทั้งชมรม กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ โดยแต่ละองค์กรจะมีบทบาท หน้าที่ตามพันธกิจและบริบทที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้มีบางกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สามารถบูรณาการในการดำเนินงานร่วมกันได้โดยใช้องค์ประกอบต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือดที่มีทั้งงบประมาณ สถานที่ บุคลากร และเครือข่ายไปหนุนเสริมและเชื่อมโยงบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรอื่นๆ ในชุมชนเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนผาเลือด

อภิปรายผลการวิจัย

ภายใต้การดำเนินโครงการวิจัยซึ่งมีวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยนั้น สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อกำหนดแนวทางความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภายในชุมชนผาเลือด ต.ผาเลือด อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์ จากผลการศึกษาซึ่งพบว่าแนวทางความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด ที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งในพื้นที่ที่มีการกำหนดแผนปฏิบัติการประจำปี และการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการภายใต้บทบาทที่กำหนดตาม พ.ร.บ.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่นและจัดสรรงบประมาณต่างๆ ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งในแต่ละปีจะมีการดำเนินกิจกรรมทั้งในมิติทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นหนึ่งในภารกิจและบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด ซึ่งได้มีการจัดสรรโครงการ กิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในการดำเนินการจะมีการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรคือ องค์กรการบริหารส่วนตำบลผาเลือด กับชุมชน คือกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นหลักทั้งในกิจกรรมต่างๆ

แต่ทว่าจากการวิจัยพบว่า แนวทางที่สามารถสร้างผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนคือการเชื่อมโยงกิจกรรม และการดำเนินงานร่วมกันกับองค์กรที่อยู่ในพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพและบทบาทที่แตกต่างกันออกไป โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีศักยภาพทางด้านทุน สถานที่ บุคลากร เป็นหน่วยเชื่อมโยงและขับเคลื่อนการบูรณาการการทำงานทางด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยใช้ศักยภาพของแต่ละองค์กรเช่น โรงเรียนใช้ศักยภาพของครูและในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ใช้ศักยภาพของพยาบาลและนักสาธารณสุขทางด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพร่างกาย จิตใจ วัด/พระ ใช้ศักยภาพการเป็นที่เคารพบูชาและผู้นำทางจิตวิญญาณในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจ และชมรม/กลุ่ม รวมทั้งคนในชุมชนใช้ศักยภาพในการเป็นผู้นำ ผู้ตามและการรวมกลุ่มเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยทำงานในลักษณะเครือข่าย และการบูรณาการร่วมกันของพื้นที่ ซึ่งขยายขอบเขตการบูรณาการตามแนวคิด “บวร” หรือบ้าน-วัด-โรงเรียน ซึ่งเป็นแนวทางที่มีการนำเสนอการนำเอาสถาบันหลักในชุมชนมาเป็นกลไกในการพัฒนา และสร้างชุมชนให้เข้มแข็งทาหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนา ตัดสินใจแก้ปัญหาตนเองและชุมชน จึงเป็นทุนทางจิตวิญญาณ (Spiritual capital) และทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) ที่มีอยู่ในชุมชน (ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร, ทิพย์ลัดดา ชานิกุล และยุมรี ศรีสุรัตน์, 2560) โดยเพิ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีพันธกิจในการทำงานและมีทุนขององค์กรทั้งทุนทรัพย์จากงบประมาณ ทุนมนุษย์จากบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร ทุนเชิงโครงสร้าง ซึ่งมีพื้นที่และทรัพยากรต่างๆ ในหน่วยงาน รวมทั้งทุนทางเครือข่ายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นหน่วยในการหนุนเสริมพลังการดำเนินงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ เป็นโมเดลการทำงานเป็น “องค์กรบวร” คือ “องค์กร” หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “บ” หมายถึง บ้าน และชุมชน “ว” หมายถึง วัด และพระ “ร” หมายถึง โรงเรียนหรือสถานศึกษาในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีข้อจำกัดในขอบเขตด้านพื้นที่ เนื่องจากจากการดำเนินการวิจัยศึกษาเฉพาะในพื้นที่เขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด ดังนั้นผลการศึกษาอาจมีข้อจำกัดในการนำผลการวิจัยไปใช้ในพื้นที่ที่มีบริบทที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้แนวทางหรือรูปแบบที่นำเสนอในการศึกษาเป็นแนวทางหรือรูปแบบที่สามารถนำเอาหลักการ และกระบวนการไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่

ความรับผิดชอบอื่นๆขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามบริบทของแต่ละพื้นที่ซึ่งอาจเพิ่มหรือลด
แนวทางใดแนวทางหนึ่งตามความเหมาะสมของพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาวิจัยที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นหน่วยงานหลักในการ
ขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งปัจจัยหลักของการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
ผู้สูงอายุ คือ ตัวผู้สูงอายุที่ต้องมีความตระหนักถึงการดูแลสุขภาพ การใช้เห็นคุณค่าในตัวเองที่มีต่อ
ชุมชน ดังนั้นหน่วยงานในพื้นที่ควรมีการกำหนดนโยบายในการทำงานเชิงบูรณาการตามพันธกิจของ
ตนเองร่วมกับองค์กรอื่นๆในชุมชน และสร้างเสริมการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพร่างกาย จิตใจ
ตนเองของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง